

## **1. A magyar és a külföldi állampolgár gyermekek és tanulók közös nevelései, illetve nevelése-oktatásakor alkalmazott interkulturális program irányelve**

### **Bevezető**

A magyar közoktatásban mind nagyobb számban vannak nem magyar állampolgárságú gyermekek, tanulók. Ez új feladat elé állítja az óvodákat és iskolákat, hiszen sok gyermek, illetve tanuló nem magyar anyanyelvű, tanulmányait eddig nem Magyarországon folytatta, s nem a tanév elején iratkozik be az óvodába, iskolába. A pedagógiai munkát befolyásolja még a család magyarországi tartózkodásának célja, jövőbeni tervei is. A külföldi állampolgár tanulókkal való bánásmód szempontjai tehát sokfélék, mégis – főként a külföldiek oktatásában nagy hagyományokkal rendelkező országok tapasztalat alapján – vannak olyan alapelvek, amelyek iránymutatóak egy koherens cél- és feladatrendszer kidolgozásához, vannak olyan eljárások, amelyek valószínűsítik a tanulási és tanítási hatékonyságot.

Ma még a külföldi állampolgár tanulók száma a közoktatásban csak mintegy tízezer, ám jövőbeni esélyeik, sikeres óvodai, iskolai és majd társadalmi előrehaladásuk leginkább a pedagógusok attitűdjétől és az óvodákban, iskolában folyó pedagógiai szakmai munkától függ. Az interkulturális program azért született meg, mert ma kell megteremteni azokat az alapokat, amelyekre a későbbiekben, a várhatóan növekvő migráció iskolai hatásainak kezelésekor támaszkodni lehet.

Az interkulturális program ösztönzi az egyéni továbbképzéseket, az iskolán belüli, illetve iskolák közötti, az iskolák és a civil szervezetek, az iskola és a család közötti együttműködést, hogy majd kialakuljon hazánkban egy hatékony, egymással kooperálni képes autonóm és nyílt interkulturális intézményi hálózat, nemzetközi nevelési-oktatási bázisok a magyar és a nem magyar állampolgárságú, különböző anyanyelvű, kultúrájú, különböző óvodákban és iskolákban szocializálódott tanulók közös nevelésére, oktatására.

### **Alapelvek**

1. A *multikulturalis szemlélet* az iskola nevelési-oktatási hatásrendszerben értékként veszi figyelembe a tanulók állampolgársága, anyanyelve közötti különbözőséget.
2. Az *integráció* elősegítése biztosítja a magyar nyelv tantárgyi és tannyelvi tanulását, Magyarország kultúrájának és civilizációjának megismerését, valamint segíti a nem magyar állampolgárságú és anyanyelvű tanulókat anyanyelvük és kultúrájuk megőrzésében és fejlesztésében.
3. Az *adaptivitás és komprehenzivitás* elvének érvényesülésekor a pedagógiai eljárásokban tekintettel vannak arra, hogy a tanulók – önhibájukon kívül – a tanév különböző időpontjában létesítenek az iskolával jogviszonyt, különböző szintű lehet az iskolai haladáshoz szükséges magyar nyelvtudásuk, tanulási tapasztalataik, tudásuk eltér a magyar közoktatásban érvényes követelményektől, beilleszkedésüket pszichés traumák nehezíthetik, stb. E tényezők miatti hátrányos helyzetük kompenzálása az iskola feladata.

## Az interkulturális program nevelési-oktatási céljai és feladatai

1. A nyelvek és kultúrák közötti közlekedésben jártas, reális énképpel és önismerettel, egészséges identitással rendelkező nyitott és elfogadó, autonóm és pozitív életvezetésre képes személyiségek építése, fejlesztése. Az anyanyelv és kultúra megbecsülése és ápolása, illetve mások anyanyelvének és kultúrájának megismerése, megértése, a különböző állampolgárságú és anyanyelvű tanuló közös nevelésével.
2. Az iskolai előrehaladáshoz, a sikeres szocializációhoz és majd a konstruktív társadalmi integrációhoz szükséges magyar nyelvtudás megszerzése a magyar nyelv tantárgyi és tannyelvi tanulásával; a magyarországi integráció elősegítése és Magyarország mint befogadó ország értékeihez való pozitív kötődések kialakítása, kultúrájának és civilizációjának megismerése és megértése által.

## 2. Az interkulturális nevelési, illetve nevelési-oktatási program formái

### Közös ajánlások

1. Az interkulturális program az óvodában és az iskola minden évfolyamán folyhat.
2. Az interkulturális programban a magyar nyelv és kultúra elsajátítása, tanulása kerül a középpontba, a magyar és nem magyar állampolgárságú és anyanyelvű tanulók közös nevelésével, a más ajkúak nyelvéhez és kultúrájához való nyitott és megértő magatartás mellett.
3. Az interkulturális program alkalmazása független attól, hogy a külföldi gyermekek, tanulók egyébként azonos vagy különböző csoportba, osztályba járnak.
4. Nyelvi előkészítő évfolyam szervezése esetén a nyelvtanulásra fordítható órakeret teljes egészében vagy többségében a magyar mint idegen nyelv tanulására fordítandó.
5. Az interkulturális program életkoronként, iskolafokonként és -típusonként sajátosságokkal bír és az intézmény pedagógiai programjához illeszkedik.

### Óvodai interkulturális program külön ajánlásai

1. A külföldi állampolgár, nem magyar ajkú gyermek egyéni fejlesztési terv alapján folyó nevelése a magyar állampolgárságú és anyanyelvű gyermekekkel közös csoportban, onnan nem kiemelve folyik.
2. A szociális, nyelvi és kommunikációs kompetenciák fejlesztése az életkori sajátosságok figyelembevételével, az óvodai nevelési tervvel szemben támasztott követelményeknek megfelelően, játékos módszerekkel, tevékenység- és munkaformákkal folyik.
3. Az óvodai nevelés magyar nyelvű. Azokban az intézményekben, ahol a Nemzeti, etnikai kisebbség óvodai nevelésének irányelve és a Nemzeti, etnikai kisebbség iskolai oktatásának irányelve kiadásáról szóló 32/1997. (XI. 5.) MKM rendelet alapján szervezik meg az óvodai munkát, a migráns gyermekek számára egyéni magyar célnyelvi fejlesztő foglalkozásokat kell kidolgozni.

## Iskolai interkulturális program külön ajánlásai

1. A külföldi állampolgár tanulók a magyart mint idegen nyelvet nívócsoportos oktatás keretében sajátíthatják el. A nívócsoport több csoport, osztály és évfolyam tanulóiból is szervezhető.
2. Külföldi állampolgár tanulók minden évfolyamon a kötelező órakeret terhére tantárgyként tanulják a magyart mint idegen nyelvet. A magyar nyelv a tanítás többségi tannyelve, azaz minden évfolyamon legalább a tanulmányi idő 75%-ában jelen van, beleértve ebbe a magyar mint idegen nyelv tantárgyat is.
3. A magyar tanulók a külföldi állampolgár tanulók származási országa szerinti kultúráját és anyanyelvét a külföldi állampolgár tanulókkal közösen szervezett kötelező tanórai és a nem kötelező, tanórán kívüli foglalkozásokon, kooperatív és projekt módszerekkel ismerik meg. Kisebb létszámú külföldi állampolgárok anyanyelvével és kultúrájával való foglalkozás a nem kötelező foglalkozások keretében biztosítható.

### **3. A magyar és nem magyar állampolgár gyermekek, tanulók magyarországi interkulturális nevelésének, illetve nevelése-oktatásának pedagógiai rendszere**

#### Interkulturális program koncepcionális alapjai

Az interkulturális program a külföldi állampolgár tanulók integrációját interkulturális pedagógiai szemlélettel segítő megoldás. A program megvalósítása sokféle lehet, mivel igen különbözőek azok a körülmények, ahol és ahogyan a magyar és nem magyar ajkú külföldi állampolgár gyermekek és tanulók, illetve a magyar állampolgárok nevelése, illetve nevelése-oktatása folyik. A migráns tanulók eltérő szinten ismerik a magyar nyelvet, a magyar kultúrát, különböző tapasztalataik vannak a tanulás terén, tudásuk többé-kevésbé eltérhet a magyar követelményektől, különböző évfolyamokon eltérő számban vannak jelen. A fluktuáció is eltér a magyar szokásoktól: nem ritka, hogy a külföldi gyermek, tanuló a tanév során érkezik az óvodába, iskolába. Eltér a magyar hagyományoktól és szokásoktól az iskola és a család közötti kapcsolat, viszony is, hiszen a szülők energiáját az egzisztencia megteremtése sokszor teljesen leköti. Nem értik a magyar pedagógust, idegenkednek az iskolától. Új a feladat a pedagógusnak is, hiszen más módszereket kell alkalmazzon, egyénre szabottan kell kitűznie a feladatot, másként lehet értékelni a teljesítményt. A magyar tanulókat is új hatások érik. E sokszínűség figyelembevételével mellett az alábbi kulcselemeket az interkulturális programba be kell építeni. Ezek azok az alapok, amelyek biztosíthatják a külföldi állampolgár gyermekek mielőbbi sikeres beilleszkedését a magyar közoktatási rendszerbe, de valószínűsítik azt is, hogy ez az integráció nem jár saját nyelvének és kultúrájának sérelmével. Biztosítja a magyar állampolgárságú és anyanyelvű gyermekek, tanulók gazdagodását is, a kölcsönös megértés és tolerancia mentén. Eszközt és útmutatást ad a pedagógusnak új teendői ellátásához.

Az interkulturális program különböző lehet aszerint, hogy óvodában, általános vagy középiskolában, gimnáziumban vagy szakképző intézményben valósul-e meg, de egységes abban, hogy olyan helyi, intézményi ún. migráns nevelési, nevelési-oktatási koncepció szükséges hozzá, amely a következőket tartalmazza:

- a) magyar mint idegen nyelv elsajátítása, tanulása
- b) interkulturális pedagógia
- c) a tanulás támogatása, segítése
- d) nevelői, tanári együttműködés, továbbképzés, kooperáció

Mivel mind a magyar nyelv tanítása idegen nyelvként, mind az interkulturális pedagógia beépítése sajátos feladat, ezért az interkulturális programban tervezett tevékenységek időkeretét a következők figyelembevételével lehet kialakítani. A tanulók a magyar nyelv és irodalom órán – évfolyamtól és nyelvtudásuktól függően – magyar anyanyelvű társaikkal közösen tanulnak a tantárgy heti óraszámának 50-75%-ában, a fennmaradó időben pedig magyar mint idegen nyelvi fejlesztésen vesznek részt. Minimális feltétel, hogy heti kétfő órán minden nem magyar anyanyelvű külföldi tanuló tantárgyként tanulja a magyart mint idegen nyelvet, mindaddig amíg nyelvtudása és tanulási haladása ezt szükségessé teszi. E feladat a közoktatásról szóló törvény 52. § (7) bekezdés alapján ellátható, illetve a (11) bekezdés c pontjában leírtak alkalmazásával. Az interkulturális program nem tanórához kötött feladatainak megvalósítására évi legkevesebb 18 óra ajánlott.

Az interkulturális program bevezetésének első lépése tehát, az ún. helyi migráns nevelési-oktatási koncepció elkészítése, amely tartalmazza és értelmezi a fenti négy központi elemet az intézmény sajátosságai és a külföldiek nevelése, nevelése-oktatása terén elért eddigi eredmények és kliensei ismeretében.

### Az interkulturális program alkalmazásának feltételei

A nem magyar állampolgár gyermekek, tanulók a közoktatásról szóló törvény 110. §-a alapján, - ha egyéb jogszabályi előírásoknak megfelelnek, - a magyar állampolgárokkal azonos feltételek mellett vehetik igénybe az óvoda illetve az iskola szolgáltatásait. Nyelvi, kulturális háttérük, nevelési-oktatási előzményeik, korábbi óvodai, illetve iskolaszocializációjuk, valamint mindezek személyiségre gyakorolt hatása miatt tanulmányaik folytatása különleges feladat elé állítja a közoktatási intézményeket. Olyan pedagógiai feltétel-, eszköz- és hatásrendszer kialakítása válik szükségessé, amely megkönnyíti a tanulók beilleszkedését, illetve a magyar állampolgárok számára a külföldiek befogadását, s a magyar állampolgárokkal azonos feltételekkel biztosítja iskolai előmenetelt, távlatban a sikeres társadalmi integrációt.

A 2004/2005. tanévtől alkalmazható interkulturális program iskolai bevezetéséhez nem szükséges módosítani az intézmény nevelési és pedagógiai programját, elegendő, ha a közlemény figyelembevételével az intézmény saját nevelési, pedagógiai programjához illeszkedő helyi programot készít, s ennek a bevezetését a fenntartó külön eljárás keretében jóváhagyja. Az interkulturális program iskolai alkalmazásának időtartama legkevesebb két tanév. A költségvetési törvény szerinti normatív kiegészítő támogatás a továbbiakban is megilleti az intézményt, ha nevelési, pedagógiai programjába beépítette és tartósan fenntartja az interkulturális program eredményeit.

### Az interkulturális program helye és szerepe a közoktatás rendszerében, a program részei

Az interkulturális program fejlesztő eszköz, amely támogatja a magyar közoktatást abban, hogy a külföldi tanulók számának várható növekedését a magyar hagyományoknak és közoktatási sajátosságoknak megfelelően, de a nemzetközi tendenciákra és az európai uniós követelményekre és irányelvekre tekintettel felkészülten fogadhassa, a magyar állampolgár tanulók tudásának gyarapodása és külföldiekhez való jó viszonyának alakítása mellett.

Az interkulturális program meghatározza azokat a területeket is, amelyeknek kötelezően szerepelniük kell az óvoda vagy az iskola helyi nevelési, illetve pedagógiai programjában. Ezeket kell a helyi sajátosságok figyelembevételével beépíteni a meglévő pedagógiai

programpontok közé, vagy a régieket pontosítani, megadva ezzel az intézmény egyéni arculatát, részletezve sajátos feladatkörét a külföldi gyermekkel való foglalkozás terén. A közoktatási intézmény az interkulturális program koncepciójára vonatkozó előírások alapján elkészíti saját migráns nevelési, illetve nevelési-oktatási koncepcióját, amelyhez

1. migráns óvodai nevelési illetve iskolai nevelési-oktatási stratégiát dolgoz ki, majd ehhez
2. bevezetési és értékelési tervet készít.

#### **4. Migráns gyermekek interkulturális óvodai nevelési, illetve migráns tanulók iskolai nevelési-oktatási stratégiája**

Az interkulturális óvodai nevelés, illetve iskolai nevelés-oktatás stratégiájának összeállítása azért szükséges, mert az intézményeknek hosszú távú és hatékony eljárásokat kell alkalmazniuk a külföldiek neveléséhez, oktatásához. Ehhez át kell tekinteniük saját nevelési, pedagógiai programjukat, s meg kell találniuk a saját körülményeikhez legjobban illő pedagógiai eszközöket. Az óvodai, iskolai stratégia lényegében a nevelést, illetve a tanítást-tanulást segítő cél-, feladat- és eszközrendszer, amelyet az iskola saját migráns nevelési-oktatási koncepciójához illeszt, s kiegészíti azokkal a konkrétumokkal, amelyek a külföldi tanulók magyar társaikkal együtt történő, eredményes nevelésének esélyeit növelik.

##### *4.1 A helyi interkulturális program bevezetésének indokoltsága, célja*

A helyi adottságok elemzése azért szükséges, mert értelemszerűen más pedagógiai-pszichológiai felkészültséget és bánásmódot igényel a menekülés eredményeként Magyarországra érkezett gyermek, s mást az, aki tervezetten hagyta el hazáját; más feladata van egy iskolának, ha néhány külföldi állampolgár tanulója van, s más, ha sok különböző származású, vagy sok azonos anyanyelvű és kultúrájú tanulója van. Fokozottan ajánlott ott, ahol legalább egy tanulócsoportnyi külföldi tanuló tanul, függetlenül attól, hogy egy évfolyamra járnak.

##### 4.1.1. Helyzetelemzés, a bevezetés indokoltsága

- a) A nem magyar állampolgár gyermekek óvodai, illetve tanulók iskolai jelenlétének eddigi jellemzői, az intézmény beiskolázási és vonzáskörzetében jelentkező migrációs tendenciák;
- b) az intézmény nevelési, illetve nevelési-oktatási tapasztalatai a nem magyar állampolgár tanulók oktatása terén, az eddigi eredmények, akadályozó tényezők, motiváció a változtatásra;
- c) az interkulturális program kapcsolódása az intézmény érvényes nevelési és pedagógiai programjához, az e téren jelentkező erősségek és a hiányosságok elemzése.

##### 4.1.2. A nevelés, nevelés-oktatás alapelveinek és céljainak rendszere

- a) Az iskola alapelveinek kiegészítése, módosítása vagy megerősítése;
- b) az interkulturális program céljainak intézményi lebontása, konkrét helyi célokká alakítása;
- c) a helyi tantervekben megjelenő új célok.

##### 4.1.3. A feladatok rendszere

- a) Az óvodai nevelés, iskolai oktatás alapfeladatainak kiegészítése, módosítása vagy megerősítése;

- b) a nevelési és tantárgyi rendszer kiegészítése vagy módosítása;
- c) a helyi tantervek kiegészítése vagy módosítása, szükség esetén újak készítése.

#### 4.1.4. Tannyelvvel kapcsolatos döntések

- a) A magyar tannyelv mellett folyó nevelés illetve nevelés-oktatás következményei
- b) A származási ország nyelvének tannyelvként való megjelenésének kérdései
- c) A tannyelv, esetleg a tannyelvek kapcsolatának pedagógiai következményei

### *4. 2 Az interkulturális program helyi tartalma*

Az interkulturális tartalommal azért kell foglalkozni, mert meg kell találni az óvodai, illetve iskolai hatásrendszerben azokat a konkrét elemeket, amelyek segítik e gyermekek, tanulók beilleszkedését, illetve megtanítják a magyar gyermekeket, tanulókat mások befogadására, elfogadására, segítésére, az együttélésre. A személyiség védelme, óvása és fejlesztése minden nevelőnek, tanítónak és tanárnak a feladata. Az interkulturális nevelési-oktatási tartalom többé-kevésbé megjelenhet minden óvodai tevékenységben, iskolai tantárgy követelményrendszerében. Nem szorul magyarázatra, hogy a matematika tantárgynak kevesebb a közvetlen kulturális üzenete, mint a történelem vagy az idegen nyelv tantárgyaknak.

Egy csoporton, osztályon belül, a külföldi állampolgár, nem magyar ajkú gyermek, tanulónak külön, egyéni fejlődési, haladási tervet, személyre szóló követelményrendszert állíthatunk össze, miközben a többiek saját tantervük szerint haladnak.

#### 4.2.1. A kognitív kompetenciát fejlesztő programok

- a) A személyes kompetencia fejlesztése (éntudat, motiváció, önállóság)
- b) Speciális kompetenciák fejlesztése (magyar mint idegen nyelv, matematika)
- c) Szociális kompetencia fejlesztése (kötődés, érdekérvényesítés, társadalmi szerep)

#### 4.2.2. Eszközjellegű kompetenciák fejlesztése

- a) Nyelvi és kommunikációs képességfejlesztő programok
- b) Problémamegoldó képességeket fejlesztő programok
- c) Tantárgyi képességfejlesztő programok

#### 4.2.3. Az érzelem és az értelem fejlesztése

- a) A migráció traumatizáló hatásának kezelése (motivációcsökkenés vagy túlzott szülői elvárások)
- b) Az éntudattartalmak gondozása (érzelmi éntudat, kompetencia-éntudat, hovatartozási éntudat, stb.)
- c) Életprogramok, jövőképek

#### 4.2.4. A nyelvi, kommunikációs és kulturális eltérések miatti tartalmi változások

- a) Magyar mint idegen nyelv és Magyarország-ismeret tanítása;
- b) a tanulók anyanyelvéről és származási országáról szóló ismeretek elsajátításának lehetőségei;
- c) multikulturális tartalmak, interkulturális lehetőségek, a magyar állampolgár tanulók más kultúrákkal való megismerkedése, emberi jogok.

#### *4. 3 A nevelést, nevelést-oktatást segítő eszközrendszer*

A nevelés, a tanulás-tanítás eszközei, módszereinek helyes megválasztása a pedagógiai tudás elengedhetetlen része. A stratégia e pontjára azért van szükség, mert a külföldi gyermekekkel, tanulókkal való foglalkozás egyik kritikus pontja a származási országbeli vagy megelőző országbeli és közoktatási rendszer közötti átjárhatóság mértéke. A gyermek természetesen nem tehet arról, hogy korábban őt hogyan nevelték, egy másik országban mit tanítottak neki, mit nem, illetve mit tanítottak másként. Ezért az átvezetést úgy kell elvégezni, hogy a tanuló lehetőleg ne veszítsen tanévet, mindazt a tudás megtarthassa, amivel rendelkezik, de megszerezhesse azt, ami a jövője szempontjából fontos. E feladatot a tanuló életkorától és a két iskolaszisztéma közötti különbség mértékétől függően és a család további terveinek ismeretében kell elvégezni.

##### 4.3.1. A származási országok eltérő közoktatása miatti szocializációs, tanulási különbségek kezelése

- a) Tannyelvi előismeretek, egyéni fejlesztés
- b) Az előzetes tudás feltárása és hasznosítása
- c) Tanulási stratégiák kidolgozása, tanulásegítés

##### 4.3.2. A befogadás és beilleszkedés pedagógiája, az elválás

- a) A befogadás pedagógiája
- b) A beilleszkedést segítő pedagógia, családgondozás, családpedagógia
- c) A tanuló megtartása; ha feltétlenül szükséges – az elválást könnyítő, elaboráló pedagógia

##### 4.3.3. A különleges bánásmód pedagógiája

- a) A különleges bánásmód felismerése, anamnézis, diagnózis
- b) A különleges bánásmód miatti eltérések a pedagógiai folyamatban
- c) Családpedagógia, kisebbségpedagógia, tannyelvpedagógia

##### 4.3.4. Együttműködések – partnerségi kapcsolatok kiépítése

- a) Együttműködés pedagógusok között intézményen belül, együttműködés más interkulturális program szerint dolgozó intézményekkel
- b) Együttműködés a szülői házzal, családsegítő, gyermekvédelmi és gyermekjóléti szervezetekkel
- c) Együttműködés a különböző szakmai, szakszolgálatokkal, civil szervezetekkel, kapcsolat a származási országgal

#### *4. 4 A külföldi tanulók nevelésének, illetve nevelésének-oktatásának szervezeti keretei*

Az iskola meglévő pedagógiai programjának e szempont szerinti áttekintése és az új feladat beillesztése azért szükséges, mert bizonyos feladatokra bizonyos szervezeti keretek alkalmasabbak, mint mások. A stratégia korábbi elemeihez illeszkedően az adott iskolában – a fenntartóval egyeztetett – legjobb megoldást kell kialakítani. A migráns nevelési-oktatási koncepció lényeges eleme a magyarnyelv-tanulás, ezért az iskola a migráns nevelési, illetve nevelési-oktatási koncepciója, illetve e koncepcióhoz készült megvalósítási stratégia ki kell, hogy térjen a magyar mint idegen nyelv tanulásának konkrét formájára, szervezeti keretére. A nem magyar anyanyelvű tanulóknak nem csak a magyartanulással kell megbirkózniuk, hanem valamennyi magyarul tanulandó tantárggyal, az abban való haladással. A magyar nyelvtudás

fejlesztése tehát minden tantárgy, minden tevékenység, foglalkozás, minden nevelő és gyermek, tanár-tanuló és minden gyermek és tanuló közötti interakció feladata, azaz mindenki „nyelvtanár”, a lehető legtudatosabb nyelvi és magatartás-modell kell, hogy legyen.

#### 4.4.1. Óratervi, tevékenységszervezési szempontok

- a) Magyar mint idegen nyelv tanulásához, illetve Magyarország-ismeret tanulásához szükséges órakeret biztosítása a kötelező órakeret terhére
- b) Anyanyelvtanulás és származási ország kultúrájával való ismerkedés a kötelező vagy a szabadon választott, illetve a nem kötelező órakeret terhére
- c) Különböző tannyelvek esetén az e jogszabályban elvárt minimális tannyelv-pedagógiai összetétel óratervi arányai, tannyelvi tevékenységek tere

#### 4.4.2. Alkalmazott tanulói módszerek, munkaformák

- a) Kulturális különbségek, előzetes tanulási szokások miatti új módszertani kultúra
- b) Idegen nyelven tanulás tannyelv-pedagógiai kérdései
- c) Differenciálás, kooperáció, projekt, média, tanulói portfólió a pedagógiai gyakorlatban

#### 4.4.3. A migráns tanulók beilleszkedését és haladását segítő tanórai, tanórán kívüli programok, szabadidős tevékenységek

- a) A tantárgyi haladás segítése tanárok és tanulótárs által
- b) Patrónusi, kortárssegítő, családsegítő rendszer működtetése
- c) Tanulást segítő tanár, illetve asszisztens alkalmazása

#### 4.4.4. A tanári együttműködés, tantestületi továbbképzések

- a) Értékelő esetmegbeszélések, problémamegoldó fórumok
- b) Osztálytestületi, illetve nevelőtestületi továbbképzések, szülők akadémiaja, családi klub
- c) Intézményközi együttműködés, hálózatépítés

### *4. 5. A tanuló belépése és haladása az iskolában*

Minden iskola foglalkozik saját pedagógiai programjában a tanulók felvételével és haladásával. A külföldi, nem magyar anyanyelvű tanuló belépését és haladását azonban külön is szabályozni kell. A vándorlás, mobilitás lényegéből adódik, hogy a gyermek váratlanul, nem az adott országok tanévi szerkezetéhez illeszkedően érkezik meg. Rendszeres jelenség, hogy a tanulók tanév közben iratkoznak be, vagy a tanév vége előtt elhagyják az iskolát. A fluktuáció a külföldi és magyar gyermeket egyaránt megviselheti, veszélybe kerülhetnek a „kötődések”, illetve az újabb kötődésre való képesség. Az interkulturális program szerint haladó iskolák nem szerveznek szelekciós célú felvételi vizsgát a külföldi gyermekeknek; ha a férőhely lehetővé teszi, akkor elsősorban az iskola körzetébe tartozó gyermeket, másodsorban más iskolai körzetbe tartozókat felveszik. Az osztályba sorolásnál mindenképpen kerülni kell az évismétlést. A tanulmányokban való haladást egyéni követelményrendszer összeállításával és a tanulás fokozott követésével és segítségével úgy kell biztosítani, hogy a tanuló sikerélményhez jusson, a felmenő rendszer szerint eredményes évet zárjon. A tanulás segítése a pedagógus feladata, a tanulás tanítása a migráns nevelési-oktatási koncepció alapkérdése, beleértve a magyar nyelvű tanulás tanítását is. Ha a zavartalan fejlődéshez átmenetileg szükséges, akkor a külföldi tanulót fel kell menteni a követelmények teljesítésének írásbeli eljárása alól, helyette szóban teljesíthet.

#### 4.5.1. Az iskolába való bekerülés előkészítése, továbbhaladás

- a) Az óvodába, illetve az óvodából az iskolába való átmenet segítése; felvétel, anamnézis
- b) A magasabb évfolyamra, illetve év közben belépő külföldi állampolgár tanuló fogadásának biztosítása, a feladatok meghatározása
- c) Az évismétlés nélküli továbbhaladás eszközei

#### 4.5.2. Kompetencia alapú értékelési rendszer

- a) A magyarországi értékelési rendszer és a származási országbeli értékelési rendszer kapcsolata, egyéni fejlődési napló
- b) Szöveges értékelés, formatív értékelés, az írásbeli értékeléshez való viszony
- c) A szummatív értékelés összetevői

#### 4.5.3. Vizsgák a közoktatásban

- a) A külföldi tanuló felvétele diagnosztikus célú (nem szelektív jellegű) vizsgálattal
- b) A tanítási nyelv és a vizsga nyelve összefüggése, szakmai vizsga
- c) Pályaorientáció, továbbtanulásra felkészítő program

### **5. Bevezetési és értékelési terv**

#### *5.1 Az induláskor rendelkezésre álló feltételek, fejlesztési tervek*

A bevezetési és értékelési terv azért került az interkulturális programba, mert e nevelés, illetve nevelés-oktatás sikeres és hosszú távú fenntarthatósága csak e feladatra elkötelezett és ebben jártas, a megfelelő szakmai tudással rendelkező pedagógusokkal lehetséges. Mivel a migráns tanulókkal való foglalkozás nem minden tanárképző intézményben része az alapképzésnek, ezért a jövőben várható új feladatokhoz szükséges a személyes és intézményi elkötelezettség mellett, hogy a szakszerűség irányába lépéseket tegyünk. Mozdósítani kell az intézmény belső tartalékait, támaszkodni lehet interkulturális program szerint dolgozó más iskolák tanárainak tapasztalataira, és hasznos, ha minél többen igénybe veszik a célzott akkreditált külső továbbképzéseket. Az interkulturális program alkalmas arra, hogy az intézményben dolgozók saját tapasztalataikat kollégáiknak átadják, s majd összegezzék mindazt, amit eddig e téren tettek. A továbblépés szükséges irányához keressünk partnereket, akikre feladataink ellátása során támaszkodhatunk. Az interkulturális programhoz szükséges személyi és tárgyi feltételek az iskola belső kapacitásának átcsoportosításával, iskolatársulásokkal, intézményi együttműködéssel is megvalósíthatók, vagy igénybe vehetők a folyamatosan készülő központi eszközök (tantervek, tananyagok, segédletek, stb.) Az interkulturális program az óvodai, iskolai innovációra és szakértelemre, a továbbképzés iránti nyitottságra épül. A felhalmozódó új szaktudás segítheti majd azokat az intézményeket, ahol majd később indítanak interkulturális programot. A program értékelési tervének része a tervek és a megvalósítás összhangjának elemzése és értékelése.

#### 5.1.1. Személyi feltételek

- a) Magyar mint idegen nyelv szakos vagy e téren továbbképzésben részesülő/részesült pedagógus
- b) Fejlesztő pedagógus vagy iskolapszichológus
- c) Tanulást segítő tanár vagy asszisztens pedagógus

#### 5.1.2. Tárgyi, dologi feltételek

- a) Tantervek (magyar mint idegen nyelv, szükség esetén származási ország nyelve, a kultúra, civilizációval való foglalkozás terve)

- b) Taneszközök, adaptált tankönyvek
- c) Taneszköz- és könyvtárfejlesztés

#### 5.1.3. A bevezetés terve, ütemezés

- a) Felkészülés a feladatra, ütemterv készítése
- b) Követő vizsgálatok, elemzések, értékelési rendszer
- c) Belső és külső továbbképzések, tervek

#### 5.1.4. A központi pedagógiai program iskolai bevezetésének ellenőrzése és értékelése

- a) A bevezetés terve és megvalósulás kapcsolata
- b) A program továbbvitelének terve, a szükséges korrekciók indoka
- c) A fenntarthatóság, továbbfejlesztés

### **6. A külföldi tanulók magyarországi oktatásához készült interkulturális program iskolai bevezetésének ütemterve**

| Tevékenység                                                                                                                                            | I. félév                                                                                                                          | II. félév | II. év                                                                 |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|------------------------------------------------------------------------|
| Helyi interkulturális program bevezetése                                                                                                               |                                                                                                                                   |           |                                                                        |
| A) Migráns nevelési, illetve nevelési-oktatási koncepció kidolgozása, a beválás követése, elemzése                                                     |                                                                                                                                   |           |                                                                        |
| B) Migráns gyermekek interkulturális óvodai nevelési illetve iskolai nevelési-oktatási stratégiája                                                     |                                                                                                                                   |           |                                                                        |
| Helyzetelemzés, a bevezetés indokoltsága                                                                                                               |                                                                                                                                   |           |                                                                        |
| 1. Helyzetelemzés a migráns tanulók korábbi jelenlétének tapasztalatai, fogadásuk szempontjai, a várható eredmények alapján                            | Elkészül a helyzetelemzés a migrációs tendenciák, a korábbi eredmények, az erősségek és gyengeségek figyelembevételével           |           | Az egy évvel korábbi helyzetelemzés áttekintése, szükséges módosítások |
| 2. A rendelkezésre álló személyi feltételek áttekintése, az igények meghatározása (magyar mint idegen nyelv szakos tanár, pedagógiai asszisztens stb.) | Elkészül a humán erőforrás listája, a hiányok pótlására terv készül (egyeztetés a fenntartóval)                                   |           | Értékelés, további feladatok meghatározása                             |
| A nevelés-oktatás alapelveinek és céljainak rendszere                                                                                                  |                                                                                                                                   |           |                                                                        |
| 1. Az intézményi nevelési-oktatási célok és feladatok megfogalmazása                                                                                   | Megtörténik a központi program célkitűzései alapján az intézményi célok kitűzése, a pedagógiai programba, helyi tantervbe történő |           | A célok felülvizsgálata, esetleges módosítása, kiegészítése            |

|                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                          |                                                                                     |                                                                                                                                                                                                      |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                                                                                                   | beépítése a helyi sajátosságok figyelembevételével                                                                                                                                       |                                                                                     |                                                                                                                                                                                                      |
| 2. A személyi feltételek biztosítása érdekében szükséges feladatok meghatározása                                                                  | A személyi feltételek biztosítása a fenntartóval egyeztetett terv alapján<br><br>Munkacsoportok alakítása a külföldi tanulókkal foglalkozó szaktanárokból, közös feladatok meghatározása | Folyamatos tapasztalatsere iskolán belül, a hálózatépítés lehetőségeinek vizsgálata | A külföldi tanulókkal közvetlenül foglalkozó pedagógusok, pedagógiai munkát közvetve segítők tevékenységének értékelése, javaslat az esetleges változtatásokra. A hálózat-építés sikerei, problémái. |
| A feladatok rendszere                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                          |                                                                                     |                                                                                                                                                                                                      |
| 1. A nevelés-oktatás pedagógiai programban megfogalmazott alapeladatainak kiegészítése a migráns tanulókkal való foglalkozás feladataival         | Elkészül a kiegészítés                                                                                                                                                                   | Folyamatos ellenőrzés-értékelés                                                     | Időarányos teljesítés eredményeinek elemzése, esetleges korrekciók                                                                                                                                   |
| 2. A bevezetési terv elkészítése                                                                                                                  | Elkészül a bevezetési terv<br>Rendelkezésre állnak a megfelelő személyek                                                                                                                 | Időarányos teljesítés figyelemmel kísérése                                          | Szükséges módosítások végrehajtása                                                                                                                                                                   |
| A nyelvi, kommunikációs és kulturális eltérések miatti tartalmi változások                                                                        |                                                                                                                                                                                          |                                                                                     |                                                                                                                                                                                                      |
| 1. A helyi tanterv kiegészítése a magyar mint idegen nyelv, szükség szerint a származási ország nyelve, az interkulturális pedagógia tantervével; | A szükséges óraszámok biztosítása a kötelező, illetve a szabadon választható órakeret terhére<br><br>Elkészül a kiegészítés, megkezdődik az új elemek alkalmazása                        | A biztosított óraszámok felülvizsgálata az elért eredmények tükrében                | A tantervek végrehajthatóságának elemzése, javaslat esetleges korrekcióra                                                                                                                            |

| A tannyelvvel kapcsolatos döntések                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                 |                                                                                               |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1. Döntés a származási országok nyelvének tantárgyként való megjelenéséről.<br>A magyar tannyelv miatti feladatok                                                                                                  | Felmérés az iskolában megjelenő külföldi tanulók anyanyelvéről; szükség esetén az adott nyelv tanításához a feltételek biztosítása                                                          | Folyik a származási ország(ok) nyelvének tanítása, illetve a magyar tanulók ismerkedése e nyelv sajátosságaival | Értékelés, a további feladatok meghatározása                                                  |
| 2. A tárgyi feltételek biztosítása érdekében szükséges feladatok meghatározása (tantervek, taneszközök, könyvtárfejlesztés)                                                                                        | A tárgyi feltételek listájának elkészítése, terv kidolgozása a hiányok pótlására, a tárgyi feltételek biztosítása a terv alapján                                                            |                                                                                                                 | Eredményességi, bevételei vizsgálatok, javaslat esetleges módosításra, taneszköz-fejlesztésre |
| Az interkulturális program helyi tartalma                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                 |                                                                                               |
| Kognitív és eszközjellegű kompetenciák fejlesztése                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                 |                                                                                               |
| 1. Kognitív (személyes, speciális, szociális) és eszközjellegű (nyelvi és kommunikációs, problémamegoldó, tantárgyi) kompetenciákat fejlesztő programok kidolgozása vagy ajánlott programok adaptálása, bevezetése | Döntés születik a kompetenciafejlesztő programok alkalmazásáról: használható programok átvétele, új programok kidolgozása                                                                   | Programok adaptálása, fejlesztése                                                                               | A programok beépítése a pedagógiai programba                                                  |
| Az érzelem és az értelem fejlesztése                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                 |                                                                                               |
| 1. Felkészülés a tanulókkal való bánásmódról érzelmi és értelmi fejlesztésük érdekében                                                                                                                             | Az iskolában már jelen levő külföldi tanulók érzelmi állapotának, képességeinek felmérése, az osztályközösségben elfoglalt helyük meghatározása, egymás közötti kapcsolataik feltérképezése | Folyamatos egyéni törődés a külföldi tanulókkal<br><br>Tanári együttműködés                                     | A tapasztalatok összegzése, következtetések levonása, további feladatok meghatározása         |
| 2. Felkészülés a migráció traumatizáló hatásának kezelésére                                                                                                                                                        | Együttműködés a külföldi gyerekekkel közvetlenül foglalkozó pedagógusok és szakemberek között, feladatterv                                                                                  | A külföldi tanulók folyamatos gondozása                                                                         | A pedagógiai programba beépülnek külföldi tanulók érzelmi-értelmi nevelésének feladatai       |

|                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                  |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                                                                  | kidolgozása                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                  |
| Az óvodai nevelést és az iskolai nevelést-oktatást segítő eszközrendszer                                         |                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                  |
| A származási országok eltérő közoktatása miatti szocializációs, tanulási különbségek kezelése, szanálása         |                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                  |
| 1. A külföldi tanulók nyelvi felkészültségének, készségeinek, képességeinek meghatározása                        | A felmérések elvégzése, a tanulók beosztása a nyelvismereti szintnek megfelelő csoportba                                                                                          | A magyar mint idegen nyelv tanítása eredményességének folyamatos mérése                                                                                    | A tapasztalatok összegzése, javaslat esetleges tantervi korrekcióra                                                                              |
| 2. A külföldi tanulók kommunikációs képességeinek fejlesztése                                                    | Egyeztetés a szaktanárokkal az egyes tanítási órákon megvalósítható kommunikációs fejlesztésekről, a szaktanárok felkészítése (workshop, ötletbörze stb.)                         | Folyamatos tapasztalatcsere                                                                                                                                | A tapasztalatok összegzése, feladatok meghatározása                                                                                              |
| 3. Tanulási stratégiák kidolgozása, tanulásegítés                                                                | Együttműködés a külföldi tanulókkal közvetlenül foglalkozó pedagógusok, szakemberek között, egyéni tanulási tervek készítése                                                      | Folyamatos gondozás                                                                                                                                        |                                                                                                                                                  |
| A befogadás és a beilleszkedés, a különleges bánásmód pedagógiája                                                |                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                  |
| 1. Felkészülés a külföldi tanulók befogadására, beilleszkedésének segítésére, a velük való különleges bánásmódra | A tantestület felkészítése a feladatra nevelési értekezleten, szakemberek által tartott előadásokkal. A befogadó osztályok tanulóinak felkészítése a külföldi tanulók fogadására. | Kortárs csoportok alakítása és működtetése a külföldi tanulók beilleszkedésének segítésére                                                                 | A külföldi tanulók befogadásának, beilleszkedésének, a velük való különleges bánásmódnak a pedagógiai feladatai beépülnek a pedagógiai programba |
| Együttműködések, partnerségi kapcsolatok kiépítése                                                               |                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                  |
| 1. Együttműködés hivatalokkal, intézményekkel, külképviseletekkel                                                | Együttműködés intézményekkel, hivatalokkal, külképviseletek listájának összeállítása, kapcsolatfelvétel, együttműködési terv, megállapodás elkészítése, a várható                 | Együttműködés terve, tantestületi munkaterv. Az együttműködési megállapodás tartalmazza a konkrét feladatokat, ütemtervet, személyi és anyagi feltételeket | Az együttműködés tapasztalatainak értékelése, esetleges korrekciók, további feladatok meghatározása                                              |

|                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                 |                                                                                                       |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                                                               | eredmények felsorolásával                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                 |                                                                                                       |
| 2. Együttműködés a külföldi tanulók lakóhelye szerint illetékes családsegítő és gyermekvédelmi szolgálatokkal | Az együttműködésben érintett családsegítő és gyermekjóléti szolgálatok listájának összeállítása, kapcsolatfelvétel, együttműködési terv készítése várható eredmények felsorolásával                                                                                                                                         | Az együttműködési megállapodás tartalmazza a konkrét feladatokat, ütemtervet, személyi és anyagi feltételeket                                                   | Az együttműködés tapasztalatainak értékelése, esetleges korrekciók, további feladatok meghatározása   |
| 3. Együttműködés a szülői házzal                                                                              | Kommunikációs terv készül a szülőkkel való kapcsolattartás tartalmára és formájára<br>Szükség esetén tolmács bevonása a feladatmegoldásba                                                                                                                                                                                   | A pedagógusok (osztályfőnökök, gyermekvédelmi felelősök) egyéni kapcsolattartási rendet alakítanak ki, ennek rendszerességét, tartalmát dokumentálják           | A kapcsolatrendszer működtetésének beépítése a pedagógiai programba                                   |
| 4. Együttműködés olyan intézményekkel, ahol interkulturális program folyik.                                   | Együttműködési terv elkészítése                                                                                                                                                                                                                                                                                             | Kapcsolatfelvétel                                                                                                                                               | Az együttműködés elemzése, további teendők. Az újonnan belépő intézmények segítése.                   |
| 5. Együttműködés a szakmai és szakszolgálatokkal, civil szervezetekkel                                        | A külföldi tanulók vizsgálata az esetleges tanulási, magatartási, beilleszkedési problémák feltárására a szakszolgálatok (nevelési tanácsadók, beszédjavító intézetek stb.) közreműködésével. Az eredmény ismeretében együttműködési megállapodás kötése a feladatok, a munkamegosztás, a várható eredmények felsorolásával | A külföldi tanulók fejlődésének folyamatos figyelemmel kísérése, rendszeres konzultációk a gyermekekkel foglalkozó pedagógusokkal, pedagógiai munkát segítőkkal | Az együttműködés értékelése, a tapasztalatok összegzése, javaslatok a további feladatok meghatározása |
| A külföldi tanulók nevelésének, illetve nevelésének-oktatásának szervezeti keretei                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                 |                                                                                                       |
| Alkalmazott tanulói módszerek, munkaformák                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                 |                                                                                                       |
| 1. A kulturális különbségek, előzetes tanulási szokások felmérése                                             | Tájékozódás a tanulók korábbi kulturális környezetéről, tanulási szokásairól                                                                                                                                                                                                                                                | Az újonnan érkező tanulók folyamatos mérése                                                                                                                     |                                                                                                       |

|                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                   |                                                                           |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------|
| 2. Az egyéni haladást segítő differenciált tanulásszervezés                                                                                                | A differenciált foglalkozáshoz szükséges eszközök listájának összeállítása, a szükséges eszközök biztosításának ütemezése                                                                                                                                                  | Differenciáló tananyagegységek igénybe vétele                     | A differenciálás alkalmazása, beépítése a helyi tantervebe                |
| 3. Kooperatív tanulásszervezés                                                                                                                             | A módszer helyének, szerepének pontos meghatározása a tanulás-tanítás folyamatában; a kooperatív tanuláshoz szükséges szervezeti keretek biztosítása (tanulócsoportok kialakítása), a feltételek biztosítása, az együttműködési készségeket fejlesztő eszközök biztosítása | Együttműködési készségeket fejlesztő eszközök folyamatos bővítése | A kooperációs tanulási technikák alkalmazása, beépítése a helyi tantervbe |
| 4. Projektmódszer                                                                                                                                          | A módszer helyének, szerepének pontos meghatározása a tanulás-tanítás folyamatában, a szervezeti keretek és feltételek biztosítása                                                                                                                                         | A projektmódszer alkalmazása, esetleges kiterjesztése             | A módszer alkalmazása, beépítése a helyi tantervbe                        |
| A migráns tanulók beilleszkedését és haladását, a befogadást segítő tanórai, tanórán kívüli programok, szabadidős tevékenységek, család-iskola kapcsolatok |                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                   |                                                                           |
| 1. A beilleszkedést, befogadást, haladást segítő tanórai programok                                                                                         | Elkészül a beilleszkedést, befogadást és haladást segítő tanórai programok listája, megkezdődik a bevezetésük és működtetésük.                                                                                                                                             | A programok dokumentáltan működnek, ellenőrzésük folyamatos.      | A feladatok beépülnek a munkatervbe és a tantárgyi tanmenetekbe.          |
| 2. A beilleszkedést, befogadást és haladást segítő tanórán kívüli programok, szabadidős tevékenységek                                                      | Elkészül a beilleszkedést, befogadást és haladást segítő tanórán kívüli, szabadidős tevékenységek listája, megkezdődik a megvalósításuk.                                                                                                                                   | A programok dokumentáltan működnek, értékelésük folyamatos.       | A tevékenységek beépülnek az éves munkatervbe.                            |
| Tanári együttműködés, tantestületi továbbképzések                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                   |                                                                           |
| 1. Értékelő, elemző esetmegbeszélések (a                                                                                                                   | Az iskolai munka szervezésének                                                                                                                                                                                                                                             | Meghatározott szempontok szerint                                  | Az értékelő esetmegbeszélésekről                                          |

|                                                                                      |                                                                                                                                                                               |                                                                         |                                                                                                                                |
|--------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| feltételek szempontjából)                                                            | rendelkezésre álló feltételeiről összegzés készül az esetleges hiányok pótlására terv készül                                                                                  | folyik az értékelés                                                     | készült dokumentumok alapján az iskolavezetés következtetéseket von le, ezek beépülnek a gyakorlatba                           |
| 2. Értékelő, elemző esetmegbeszélések (a külföldi tanulók helyzetének szempontjából) | A szerzett tapasztalatok összegzése a külföldi tanulókkal közvetlenül foglalkozó pedagógusok, szakemberek által alkotott csoportokban, javaslat további feladatokra           | A tapasztalatok és a meghatározott feladatok alapján a munka folytatása | A megbeszélésekről készült dokumentumok alapján levont következtetések alapján kialakult gyakorlat alkalmazása                 |
| 3. A tantestület továbbképzése                                                       | Együttműködés más, külföldi tanulókat fogadó iskolák pedagógus közösségeivel, hivatalokkal, civilszervezetekkel, tapasztalatok átadása, módszertani továbbképzések szervezése | A tapasztalatok alapján a munka továbbfejlesztése                       | A pedagógus-továbbképzési terv összeállítása a migráns tanulókkal való foglalkozás szempontjainak figyelembevételével történik |
| A tanulók belépése és haladása az iskolában                                          |                                                                                                                                                                               |                                                                         |                                                                                                                                |
| Az iskolába, óvodába való bekerülés előkészítése, továbbhaladás                      |                                                                                                                                                                               |                                                                         |                                                                                                                                |
| 1. Az óvodába, illetve az óvodából az iskolába való átmenet segítése                 | Munkacsoport alakítása, feladatterv készítése a külföldi gyermekek fogadásának előkészítésére, a velük való foglalkozásra                                                     | A külföldi tanulók folyamatos gondozása                                 | A feladatok beépítése az éves munkatervbe                                                                                      |
| 2. A magasabb évfolyamra, illetve év közben érkező tanulók fogadása                  | A munkacsoport kidolgozza a magasabb évfolyamra belépő, illetve az év közben érkező külföldi tanulók fogadásának feladatait                                                   | A külföldi tanulók folyamatos gondozása                                 | A feladatok beépítése az éves munkatervbe                                                                                      |
| 3. Az évismétlés nélküli továbbhaladás eszközei                                      | Az osztályfőnökök és szaktanárok rendszeresen (legalább                                                                                                                       | Egyéni foglalkozás a külföldi tanulókkal                                | A tapasztalatok dokumentálása, a helyi tanterv kiegészítése a külföldi                                                         |

|                                                                      |                                                                                                                                                                                           |                                                                                     |                                                                                                                                                                       |
|----------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                      | negyedévente)<br>értékelik a külföldi<br>tanulók<br>teljesítményét,<br>javaslatot tesznek az<br>értékelésre, szükség<br>esetén az értékelés<br>alóli felmentésre,<br>egyéni foglalkozásra |                                                                                     | tanulók magasabb<br>évfolyamba lépésének<br>feltételeivel a<br>jogszályban<br>rögzítettek<br>figyelembevételével                                                      |
| Kompetencia alapú értékelési rendszer                                |                                                                                                                                                                                           |                                                                                     |                                                                                                                                                                       |
| 1. Értékelési<br>rendszerek<br>kapcsolata, egyéni<br>fejlődési napló | Az osztályfőnökökből<br>és szaktanárokból álló<br>munkacsoport<br>javaslatot tesz az<br>egyéni fejlesztés<br>feladataira, az egyéni<br>fejlődési napló<br>vezetésének<br>szempontjaira    | Az egyéni fejlesztés<br>dokumentáltan<br>történik                                   | Az egyéni fejlődési<br>napló alkalmazása<br>beépül a pedagógiai<br>programba                                                                                          |
| 2. Szöveges értékelés,<br>formatív értékelés                         | A szöveges<br>értékelésre terv<br>készül, megtörténik a<br>szöveges értékelés és<br>az érdemjeggyel<br>történő értékelés<br>közötti kapcsolat<br>meghatározása                            | A pedagógusok a<br>kialakított, rögzített<br>szempontok szerint<br>értékelnek       | A pedagógusok<br>alkalmazzák a<br>szöveges értékelést,<br>amely a pedagógiai<br>programba is<br>beépítésre kerül – a<br>jogszályban<br>rögzítetteknek<br>megfelelően  |
| 3. Szummatív<br>értékelés                                            | Terv készül a<br>szummatív<br>értékelésre,<br>megtörténik az<br>összetevők<br>meghatározása                                                                                               | A pedagógusok a<br>rögzített szempontok<br>alapján értékelnek                       | A pedagógusok<br>alkalmazzák a<br>szummatív értékelést,<br>amely a pedagógiai<br>programba is<br>beépítésre kerül – a<br>jogszályban<br>rögzítetteknek<br>megfelelően |
| Vizsgák a közoktatásban                                              |                                                                                                                                                                                           |                                                                                     |                                                                                                                                                                       |
| 1. A külföldi tanuló<br>felvétele középfokú<br>oktatási intézménybe  | A középfokú iskolák<br>kidolgozzák a<br>diagnosztikus mérési<br>rendszert, amely<br>alapján döntenek a<br>külföldi tanulók<br>évfolyamban és<br>osztályba sorolásáról                     | A felvétel a<br>kidolgozott<br>diagnosztikus mérési<br>rendszer szerint<br>történik | A mérési rendszer<br>beválásnak vizsgálata,<br>javaslat esetleges<br>korrekcióra                                                                                      |
| 2. A tanítási nyelv és<br>a vizsga nyelvének<br>összefüggése         | A fogadó iskolák<br>döntenek a külföldi<br>tanulók<br>vizsgáztatásának                                                                                                                    | Vizsgáztatás a döntés<br>alapján választható<br>nyelven                             | A vizsgáztatás<br>tapasztalatainak<br>összegzése,<br>következtetések                                                                                                  |

|                                                     |                                                                                                         |                                                                                       |                                                                                                                                       |
|-----------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                     | nyelvéről, amely megfelelő feltételek mellett a magyaron kívül az iskolában tanított más nyelv is lehet |                                                                                       | levonása, javaslat korrekcióra                                                                                                        |
| Pályaorientáció, továbbtanulásra felkészítő program |                                                                                                         |                                                                                       |                                                                                                                                       |
| 1. Pályaorientáció                                  | A külföldi tanulók pályaorientációját segítő program kidolgozása                                        | A külföldi tanulók felkészítése a pályaorientációs program alapján                    | A külföldi tanulók pályaorientációját segítő program értékelése, eredményességi vizsgálat, a program beépítése a pedagógiai programba |
| Továbbtanulásra felkészítő program                  | A külföldi tanulókat továbbtanulásra felkészítő program kidolgozása                                     | A külföldi tanulók továbbtanulásra történő felkészítése a kidolgozott program alapján | A továbbtanulásra felkészítő program értékelése, eredményességi vizsgálat, a program beépítése a pedagógiai programba                 |